

KRĀJAIZDEVU SABIEDRĪBAS KĀ ALTERNATĪVA BANKĀM

Mag.oec. Tatjana Mavrenko
Banku augstskolas
Ekonomikas un finanšu katedras docente

Tēzes

1. Krājaizdevu sabiedrība ir kooperatīva sabiedrība ar mainīgu biedru skaitu un kapitālu, kas saskaņā ar Krājaizdevu sabiedrību likumu un saviem statūtiem sniedz saviem biedriem bankām līdzīgus finanšu pakalpojumus, proti, piesaista biedru noguldījumus un citus atmaksājamus līdzekļus, kreditē biedrus, arī saskaņā ar finanšu līzinga noteikumiem, izdara skaidras un bezskaidras naudas maksājumus biedru apkalpošanai, izmantojot arī bezskaidras naudas maksāšanas līdzekļus, veic tirdzniecību ar finanšu instrumentiem un valūtu biedru uzdevumā, izsniedz galvojumus un citus tādu saistību aktus, ar kuriem tā uzņemas pienākumu atbildēt kreditoriem par biedru parādiem, glabā biedru vērtības, konsultē biedrus finansiālā rakstura jautājumos, sniedz tādu informāciju, kas saistīta ar biedra parādu saistību kārtošanu, ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas atļauju veic citus darījumus, kas pēc būtības ir līdzīgi iepriekšminētajiem finanšu pakalpojumiem. Bet bankām līdzīgi ir tikai pakalpojumi, darbības un pārvaldības pamati balstās kooperācijas vērtībās un darbības princips.
2. Pirmā krājaizdevu sabiedrība pēc Latvijas neatkarības atgūšanas tika nodibināta 1995. gadā, bet atsevišķs krājaizdevu likums tika pieņemts 2001. gada 29. martā ar mērķi sekmēt finanšu resursu pieejamību, reģionālo attīstību, veicinot indivīdu līdzdarbošanos tautsaimniecībā. Krājaizdevu sabiedrības galvenais uzdevums ir attīstīt savos biedros spēju darboties kopīgi, lai uz savstarpējas palīdzības un pašpārvaldes principu pamata, veicinot taupību, veidotu kredītresursus biedru personisko, kā arī saimniecisko un sadzīves vajadzību apmierināšanai, tādējādi sekmējot viņu labklājību
3. Krājaizdevu sabiedrība ir biedriem piederošs finanšu kooperatīvs, kas ir dibināts ar mērķi izveidot alternatīvu finanšu pakalpojumu sniedzēju, kas darbotos biedru interesēs, kurā visi biedri vienlaicīgi ir gan tās klienti, gan līdzīpašnieki. Pirmās krājaizdevu sabiedrības tika nodibinātas 1990.-jos gados, kā atbilde uz bankas krīzi. Kopš tā brīža krājaizdevu sabiedrību kustība lēni bet stabili turpināja savu attīstību Latvijā.
4. Šodien Latvijā darbojas 35 krājaizdevu sabiedrības, kas kopā apvieno ap 16000 biedru, 33 milj. EUR aktīvos, 25 milj. EUR izsniegtajos kredītos, 24 milj. EUR piesaistītajos noguldījumos, 6,8 milj. EUR kapitālā un rezervēs. Var apgalvot, ka šie cilvēki ir pieņēmuši lēmumu griezties pēc finanšu pakalpojumiem par labu finanšu kooperatīvam. Pasaules finanšu kooperatīvu kustība ir plaša un labi attīstīta, sevi bieži pozicionē kā mikrofinansēšanas institūcijas, kas palīdz risināt

nabadzības, sociālās un finanšu atstumtības problēmas. Vai Latvijas krājaizdevu sabiedrības pilda šādu pašu funkciju paliek atvērts jautājums.

5. Latvijas krājaizdevu sabiedrības dalās divās lielās grupās, proti, uz arodbiedrību vai citu organizāciju pamata veidotas krājaizdevu sabiedrības, kas pārsvarā darbojas pilsētās, un tā saucamās lauku krājaizdevu sabiedrības, kas darbojas ārpus pilsētām. Pirmā krājaizdevu sabiedrību grupa pārstāv ap 60% no visiem biedriem, 86% no kopējiem aktīviem, 80% no kopējā kapitāla, 84% no kopējiem kredītiem un 87% no kopējiem noguldījumiem. Šī krājaizdevu sabiedrību grupa pārsvarā nodrošina patēriņa kreditēšanu, kas ļauj apmierināt biedru pamata vajadzības, bet neveicina uzņēmējdarbības uzsākšanu. Lauku krājaizdevu sabiedrības varētu sniegt lielāko atbalstu uzņēmējdarbības veicināšanai rajonos, bet to aktīvi un pārvaldības kapacitāte bieži nav pietiekoši plašai atbalsta darbībai.
6. Līdz šim brīdim krājaizdevu sabiedrības attīstījās pateicoties biedrus apvienojošajām organizācijām un pašvaldībām, ārzemju tehniskā atbalsta projektiem, iniciatīvas grupu aktivitātēm. Lielākā daļa krājaizdevu sabiedrību ikdienas darbībā joprojām ir atkarīga no šī ārējā atbalsta, un neuzrada izteiktu attīstību. Pastāv atvērts jautājums, vai kooperācijas vērtības finanšu sfērā turpinās piesaistīt interesentus tā pat vien, vai to attīstībai būtu nepieciešams valsts atbalsts kooperācijas idejas popularizēšanai.
7. Krājaizdevu sabiedrības ir pilnvērtīgas finanšu un kapitāla tirgus dalībnieces, un tām ir tik pat lieli izaicinājumi, kā citiem finanšu sektora uzņēmumiem. Vai krājaizdevu sabiedrību kapacitāte būs pietiekoša, lai izpildītu visas prasības, vai būs nepieciešamas pārmaiņas to struktūrā, piemēram, divu līmeņu struktūras veidošana. Atbildes uz šiem jautājumiem būs jāmeklē pavisam tuvā nākotnē.